

Список використаних джерел:

1. Вознесенська О. Л. Медіа-арт-терапія: нові можливості інформаційної доби. *Простір арт-терапії: можливості інтеграції* : матеріали XIV Міжнар. наук.-практ. конф. Київ : Золоті ворота, 2017. 198 с.
2. Вознесенська О. Л., Мова Л. В. Арт-терапія в роботі практичного психолога: використання арт-технологій в освіті. Київ : Шкільний світ, 2020. 130с.
3. Медіатворчість в сучасних реаліях : збірник наукових праць / кол. авторів. Київ : Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, 2023. 125 с.
4. Назаревич В. В. Я АРТ. Посібник із саморегуляції методами арт-терапії. Рівне, 2021. 136 с.
5. Тараріна О. В. Практикум з арт-терапії в роботі з дітьми. Київ: Видавництво Ростислава Бурлаки, 2018. 120 с.

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Скирта Ольга, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського (Україна)

Науковий керівник: Колосова О., кандидатка педагогічних наук, доцентка

Вінницького державного педагогічного університету

імені Михайла Коцюбинського (Україна)

У сучасному суспільстві розвиток творчих здібностей особистості набуває особливої значущості, оскільки саме творчість забезпечує здатність людини адаптуватися до швидких змін, нестандартно мислити, знаходити оригінальні рішення та самореалізовуватися в різних сферах життя. Творчі здібності сприяють формуванню гнучкого мислення, ініціативності, креативності та внутрішньої мотивації до пізнання й діяльності. Для дітей дошкільного віку розвиток творчих здібностей є важливою умовою гармонійного особистісного

становлення, оскільки в цей період закладаються основи уяви, фантазії, емоційно-ціннісного ставлення до світу та здатності до самовираження. Саме дошкільний вік є найбільш сприятливим для розвитку творчого потенціалу дитини, адже природна допитливість, ігрова діяльність і потреба в самостійному пізнанні створюють широкі можливості для формування творчої активності.

Проблема розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку є предметом ґрунтовних досліджень українських і зарубіжних науковців, які розглядають творчість як важливу умову гармонійного особистісного розвитку дитини. Так, Дж. Гілфорд підкреслював, що творчі здібності пов'язані зі здатністю до дивергентного мислення, яке формується саме в дошкільному віці за умови активної діяльності та свободи самовираження [6, с. 34-36]. Е. Торренс зазначав, що ранній розвиток творчості сприяє формуванню гнучкості мислення, оригінальності та здатності до розв'язання нестандартних завдань у подальшому навчанні [7, с. 58-60]. Українські дослідники (Н. Гавриш, В. Моляко, О. Пеклун, Т. Піроженко та інші) наголошують, що старший дошкільний вік є сенситивним періодом для розвитку творчих здібностей, оскільки в цей час інтенсивно розвиваються уява, фантазія та емоційно-ціннісне ставлення до творчої діяльності [1, с. 33-34]. Науковці підкреслюють, що ефективність розвитку творчих здібностей дошкільників значною мірою залежить від створення розвивального освітнього середовища та педагогічної підтримки дитячої ініціативи й самостійності [3, с. 4].

Ю. Котелянець відзначав, що роль творчості в психічному розвитку дитини є ключовою, оскільки вона сприяє утворенню гнучких форм мислення, самостійності пізнавальної діяльності та здатності до нестандартних рішень [2, с. 106-107]. У старшому дошкільному віці психологічно зростає здатність дітей до самостійного планування дії, формування мотивів власної діяльності та емоційного розуміння – саме ці компоненти є важливими складовими творчої активності. Таким чином, пізнавальні, мотиваційні та емоційні особливості дошкільників створюють органічну основу для розвитку творчих здібностей за умови відповідно організованого освітнього середовища.

Аналіз наукових підходів до визначення понять «творчість» і «творчі здібності» свідчить про їх багатовимірний і міждисциплінарний характер. У психологічних та педагогічних дослідженнях творчість розглядається як особливий вид діяльності, результатом якої є створення нового, оригінального та соціально значущого продукту. Так, Дж. Гілфорд трактує творчість як процес дивергентного мислення, що виявляється у здатності генерувати різноманітні ідеї, знаходити нестандартні способи розв'язання проблем і виходити за межі стереотипів мислення [6]. Е. Торренс визначає творчість як здатність особистості до чутливості щодо проблем, пошуку та висунення гіпотез, їх перевірки й удосконалення [7]. У свою чергу, поняття «творчі здібності» розглядається як сукупність індивідуально-психологічних властивостей особистості, що забезпечують успішність творчої діяльності. Українські науковці зазначають, що творчі здібності включають розвиток уяви, оригінальність мислення, гнучкість, емоційну відкритість та мотивацію до самовираження [4]. Таким чином, творчість постає як процес і результат діяльності, тоді як творчі здібності є внутрішнім потенціалом особистості, що забезпечує можливість і готовність до творчої діяльності та її розвитку, зокрема у старшому дошкільному віці.

У традиційній педагогічній практиці формування творчих здібностей дошкільників тривалий час здійснювалося в межах репродуктивної моделі навчання, орієнтованої на засвоєння зразків, алгоритмів і чітко регламентованих способів діяльності. Такий підхід передбачав домінування інструктивно-пояснювальних методів, стандартизованих завдань і жорсткого контролю результатів, що суттєво обмежувало прояви ініціативи, самостійності та індивідуального самовираження дитини. Творча діяльність часто зводилася до відтворення готових моделей або шаблонів, що не сприяло розвитку уяви, гнучкості мислення та здатності до пошуку оригінальних рішень. Унаслідок цього творчі здібності розглядалися як вроджена характеристика окремих дітей, а не як якості, що можуть цілеспрямовано формуватися в освітньому процесі.

Сучасна дошкільна освіта орієнтується на особистісно-орієнтований, діяльнісний і компетентнісний підходи, у межах яких розвиток творчих

здібностей розглядається як результат активної, самостійної та емоційно насиченої діяльності дитини. Нові підходи передбачають використання ігрових, проблемно-пошукових, проєктних і дослідницьких методів, інтеграцію різних видів мистецької та пізнавальної діяльності, створення ситуацій вибору та творчого експериментування [5]. Значну роль відіграють сучасні засоби розвитку творчості, зокрема дидактичні ігри відкритого типу, арт-технології (кляксографія та монотипія, пісочна анімація, казкотерапія тощо), квест-технології (планування маршрутів, знаходження нестандартних рішень у застосуванні звичайних речей, щоб досягти мети), STEM-елементи (наприклад, будування міста майбутнього з LEGO або підручних матеріалів, поєднання інженерного мислення з архітектурним дизайном), ТРВЗ (ігри «Добре – погано», Чарівні перетворення» або «Метод фокальних об'єктів»), цифрові ресурси (прості графічні редактори, ігри на логіку, інтерактивні дошки тощо) та розвивальне предметно-просторове середовище [5]. Такий підхід забезпечує підтримку індивідуального творчого потенціалу кожної дитини, сприяє розвитку креативності, уяви та здатності до самовираження, що відповідає вимогам сучасної освіти та потребам дитини дошкільного віку.

Таким чином, творчість розвивається там, де є свобода вибору (дитина сама обирає матеріали, такі, як: фарби, пластилін, природний матеріал, тощо), відсутність критики (оцінюється не результат, а оригінальність ідеї), насичений простір (наявні центри художньо-естетичної діяльності, де всі потрібні матеріали знаходяться у вільному доступі) [3]. Адже творчість – це не лише кінцевий продукт, це, передусім, процес пізнання себе та світу.

Отже, розвиток творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку є одним із пріоритетних завдань сучасної дошкільної освіти, оскільки саме в цьому віці закладаються основи креативного мислення, уяви та здатності до самовираження. Аналіз наукових підходів засвідчує необхідність відмови від репродуктивних і шаблонних моделей навчання на користь особистісно-орієнтованих, діяльнісних і інтерактивних підходів, що враховують психологічні можливості та індивідуальні потреби дітей. Ефективність розвитку творчих

здібностей значною мірою залежить від доцільного добору сучасних методів, форм і засобів організації освітнього процесу, створення розвивального середовища та педагогічної підтримки дитячої ініціативи, що забезпечує умови для повноцінного розкриття творчого потенціалу кожної дитини.

Список використаних джерел:

1. Замелюк М. І. Від гри до творчого розвитку дитини. *Збірник наукових праць «Академічні студії»*. Серія «Педагогіка». 2021. Вип. 3, ч. 2. С. 31-38.
2. Котелянець Ю. О. Розвиток творчості дошкільників засобами театралізованої діяльності. *Витоки педагогічної майстерності*. 2020. Вип. 25. С. 106-110.
3. Моляко В. О. Чи можна навчити творчості. *Обдарована дитина*. 2018. № 2. С. 3-4.
4. Пеклун О. А. Вікові особливості розвитку творчих здібностей дітей. *Achievements and prospects of modern scientific research*. Abstracts of the 1st International scientific and practical conference. Editorial EDULCP. Buenos Aires, Argentina. 2020. С. 315-318.
5. Передерій О. Л. Засоби формування творчих здібностей дітей дошкільного віку у світлі сучасних освітніх реформ. *Педагогічні науки : реалії та перспективи*. 2019. Вип. 5. С. 162-165.
6. Guilford J. P. *The Nature of Human Intelligence*. New York : McGraw-Hill, 1967. 538 p.
7. Torrance E. P. *Creativity in the Classroom*. Washington : National Education Association, 1977. 162 p.

ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНОГО МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗАСОБАМИ ЛІПЛЕННЯ

Старовойт Леся, кандидатка педагогічних наук, доцентка

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського (Україна)